

İNSANIN GÖNLÜNDEKİ ASIL İMAN NASILDIR

Eûzubillahimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Elhamdülillahi rabbi'l-âlemine] ve'l-âkıbetü li'l-müttekîn ve lâ udvâne illâ ale'z-zâlimîn. Vessalâtu vesselâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmiddîn. Emmâ ba'dü fe-kâle Rasûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem:

الْإِيمَانُ فِي قَلْبِ الرَّجُلِ أَنْ يُحِبَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ

el-Îmânü fî kalbi'r-raculi en yuhibbellâhe azze ve celle.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Bu özlü, kısa hadîs-i şerîf de Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*ten rivayet edilmiş. ed-Deylemî'nin ve İbnünneccâr'ın kitaplarında mevcut. Peygamberimiz Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

“Kalpte asıl iman, insanın gönlünde asıl iman, adamın gönlünde asıl iman.” *En yuhibbellâhe azze ve celle.* “Aziz ve celil olan Allah'ı sevmektir, sevmesidir.”

Gerisi bir Şey ifade etmez. Asıl iman, tamam Allah'a, meleklerine, kitaplarına, âhîret gününe, peygamberlerine, kadere inanıyoruz vesaire ama kısacası Allah'ı sevmektir.

a. Allah'ı Neden Severiz

Şimdi birçok Şeyi seviyor insanlar dünyada, çok Őeyleri seviyor. Başta yemekler olmak üzere küçüklükten baŐlıyor Őekerler, tatlılar, bayram yerlerinde satılan helvalar, oyuncaklar, oyunlar, birçok Şeyi seviyor. ArkadaŐlar, insanlar, kızlar erkekleri, erkekler kızları seviyor vesaire vesaire... ama bunların hepsi küçük sevgiler. Küçük sevgiler! Asıl önemli, büyük, tam sevgi Allah'ı sevmek.

Çünkü insan bir Şeyi neden sever? diye düşünecek olursak, güzel olduğu için sever. Allah bütün güzellikleri yaratan güzel. Bir kere oradan sevilmesi lazım. Evsafı makbul olduğu için sever.

Ya bu üzüm öteki üzümlere benzemez, Őuna baksana! Ne kadar evsafı yüksek. Evsafı yüksek, Şimdi kaliteli diyorlar. Kalite "evsaf" demek.

Evsafı yüksek, aman!

Hele bir ye bu üzümden! Bak, hem çekirdeği yok, hem erik gibi kütür kütür, hem tatlı, hem kabuğu ince, hem bir de kokusu var, amaaann!..

Vasfı güzel olduğundan [seviyoruz].

Bu elma?

Bu elma fiji elmasıdır. Bunu ısırдыңın zaman suyunu tutamazsın ağzında, etrafa fışkırtır. O kadar suludur, ayva gibi serttir, bal gibi tatlıdır!

Vay!.. Ne güzel evsafı varmış! Yüksek kaliteli, çok kaliteli.

Hah, en güzel kaliteler, en güzel vasıflar, en güzel esmâ Allah'ındır: *Lehü'l es-mâü'l-hüsna*. “En güzel sıfatlar O'nun.” Ne ararsan, neyi sevebilirsen o sevilecek şeylerin en güzeli Allah'ın.

Ee başka neden sever, bir insan bir insanı neden sever?

Kendisine faydası var diye sever. Allah razı olsun filanca efendiden, en sıkışık olduğum zamanda bana şu kadar borç verdi, bana yardımcı oldu. Öyle cömert insan ki ondan seviyorum. Yani tamam, bütün iyilikleri sana

yapan Allahu Teâlâ hazretleri. Sen iyilik yapanları seviyorsan, bütün iyilikleri yapan Allah. Seni yaratan Allah, büyüten Allah, yaşatan Allah, sağlığı veren Allah *azze ve celle* Tebârake ve Teâlâ. Yani neyin varsa Allah'tan, Allah'ın ikramı hem de bedava. Çarşıdan alma değil, para harcama değil, sabah-tan akşama ırgat gibi terleyerek çalışmayla değil, bedavadan Cenâb-ı Hak Teâlâ veriyor, sevilmez mi? Yani birisi gelse de sana bedavadan şu kadar para verse külliyetli. Vay be, adama bak ne kadar cömert! Sabahtan tutuşturuverdi elime parayı.

Bir müdür vardı Ankara'da, diyor ki; ne kadar memnun. Umreye gitmiş, Ramazan'da umre yapmış, nasıl memnun, "Hocam diyor, Peygamber Efendimiz'in Mescid-i Şerîf'inde iftarda elime altını tutuşturuverdiler." diyor. "Ben zenginim, ihtiyacım yok." filan demiş ama "Başkasına verirsin." demişler. Altını eline [tutuşturuverdiler], altın. Nasıl memnun, nasıl hoşnut olmuş... Ne kadar muhabbet diyor, sofralarına çağırıyorlar, altınları veriyorlar diyor, çok memnun.

Allahu Teâlâ hazretleri her şeyi veriyor, her türlü güzel sıfatın sahibi, her şeyimiz O'ndan, O'na çok şükür borçluyuz, bütün nimetlerimiz O'ndan ve yeryüzündeki hayat şartlarını bize hazırlayan O, gökten yağmuru yağdıran O, yerden şırıl şırıl akarsuları akıtan O, meyveleri bitiren O, her şey, herşey... Nereden baksak akli olan, duygusu olan, ilmi olan, irfanı olan insan Allahu Teâlâ hazretlerine âşık olur, O'na âşık olur. Allahu Teâlâ hazretlerine âşık olan da Allahu Teâlâ hazretlerinin her şeyini sever.

Her şeyini sever! Bir kere Allah'ın sevgili kullarını sever; başta Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ *aleyhi efdalü's-salavâtu ve ekmelü't-tahiyyâtü ve't-teslîmât* hazretleri olmak üzere.

Neden?

Allah sevmiş, Allah'ın sevgilisi, habibi. Allah'ın sevgilisi, ötesi yok. Allah'ın en sevgili kulu, ondan seviyoruz.

Ayrıca Allah neden sevmiş?

Onun da evsafı çok güzel olduğundan, yüzü çok güzel olduğundan, soyu çok güzel

olduğundan, özü sözü çok güzel olduğundan, her yönden. İnsanların en güzeli olduğundan, ondan sever.

Sevgili kullarını sever, evliyasını sever. Şu mübareke bak, bembayaz ak sakallı, şunun yüzünden nur akıyor, şu adamın sözlerinin tatlılığına bak vesaire vesaire... Sonra Allah'ın kelamını, kitabını sever, Kur'an'ını sever, bu benim Rabbimin kelamı diye öpüp başına koyar, yüzünü gözünü sürer. Allah'ın beytini, Beytullah'ını sever, Kâbe'yi sever, Kâbe-i Müşerrefe'ye gider örtüsüne yapışır, yüzünü gözünü sürer, ağlar, yanağını yapıştırır, öper...

Ya bu taşı niye öpüyorsun?

Ya bu taş, Kâbe-i Müşerrefe ya! Kâbe-i Müşerrefe'nin taşı bu, bu öpülmez mi ya, ondan öpüyorum. Allah'ın evi, Beytullah, taştır ama Allah'ın evi olunca sevilir.

Allah'ın her şeyi sevilir, sevdiği her şeyi sevilir, hatta kaderi sevilir. Ve en önemlisi de Allah'a kavuşmak sevilir. Bucak bucak kavuşmaktan kaçmaz, köşe bucak kaçmaz. Onun için evliyaullah, büyüklerimiz canlarını vermeye can atmışlar, savaflara katılmışlar,

ihtiyar hallerinde bile, “Verin mızrağımı, silahımı, kılıcımı, kalkanımı, zırhımı, ben savaş gidiyorum!” demişler. Gelmişler bizim beldelerimizi fethetmişler, oralarda şehit olmuşlar, oralarda türbeleri var. Çünkü Allah'a kavuşmayı severler. Çünkü geceleri dua ederler, yana yakıla, yana yakıla dua ederler; Ya Rabbi! Benim canımı al da sana kavuşayım.” Yaşamak istemiyor.

Neden?

Yaşayıp da ne olacak, Rabbime kavuşayım diye. Neden olacak, ondan işte, Rabbine kavuşmak istediği için.

Onun için bu sevginin hâsıl olması konusunda çok dikkatli olmalıyız. Bu sevgi insanda ibadetlerle hâsıl olur. İnsanın gönlünde Allah sevgisi ibadetle itaatle hâsıl olur, isyanla kaybolur bu sevgi.

Bu kadar sevilecek şeylere sahip, şartlara sahip olan Allah Teâlâ hazretlerini neden bazıları sevmiyor da Allah'ın düşmanı oluyor? Adüvallah oluyor hem de, azılı, azgın, sapkın düşmanı oluyor? Neden oluyor?

Çünkü Allah'a ibadet etmeyince şeytana kul oluyor. Şeytana kul oldu mu, şeytan insanı aldı mı avucuna mahveder. Şeytan bir insanın içine girdi mi mahveder.

İbadetten, ittaatten, zikirten sevgi hâsıl olur. İbadetleri yapmadıkça da sevgi söner yerine kötü duygular gelir, adam sonunda kalbi kararır kararır, kararır kararır... kapkara kalpli bir herif olur, yanına yanaşılmaz. Pis, çirkin, iğrenç bir adam olur! Uzaktan gördüğü zaman millet nefret eder. Ölünce de, "Yıkıldı gitti cihandan, dayansın ehli kubur. Ohh dünyadan gitti artık kabir komşuları dayansın buna." derler.

Ne kendi eyledi rahat ne halka verdi huzur

Yıkıldı gitti cihandan dayansın ehli kubur.

Öyle demiş birisine. Zalimmiş, mütegalibe imiş, zorba imiş, ölmüş. Şairin birisi de böyle yazmış; "Ne kendi eyledi rahat ne halka verdi huzur."

Çünkü insan kötülük yapınca kendisi de rahat etmez. İyilik insana ilaç gibi, nimet

gibi, vitamin gibi yarar, kötülük insanı kezzap gibi kemirir. Kalbini kemirir, içini hasta eder, kanser eder, verem eder, mahveder insanın içini. Onun için iyi insanlar bakarsın mübarek, hacı nine, ooh ne kadar uzun ömürlü, maşallah köyümüzün en mübarek insanı. Şu hacı dede maşallah mübarek ne kadar iyi...

b. İnsan Allah'ın Emirlerini Tuttukça Sıhhatli Olur

Ee ötekiler?

O baba yiğitler, efeler, o bıyıklarını buranlar, o şapkasını yana eğip sağa sola yan bakanlar, onlar çarçabuk ölür gider.

Neden?

Allah'ın emirlerini tuttuğu zaman insan vücutça da sıhhatli olur, kötülük yaptıkça insan vücutça da rahatsız olur, maddeten rahatsız olur, maddi yönden rahatsız olur.

Onun için ben duydum şaşmadım ama ilginç bir durum, mafya çetesi mensupları gerilimden dolayı hep hasta olurlarmış. Şeker olurlarmış yani ruhî sebeplerden. Her şey var heriflerin, çekiyorlar tabancayı, alıyorlar parayı. Satıyorlar eroini, alıyorlar parayı. Para çok istediğini yer; kebab yer, kaymak yer,

baklava yer; tedavi olur, doktor var, hastane var, her şey paraya bağlı ama gerilimden stres yani, [ölüyorlar].

Allah Allah, Türkçe'sini söylüyorum anlamıyorsunuz, stres deyince yüzünüz gülüyor. Allah Allah, kalite deyince anlıyorsunuz evsaf deyince anlamıyorsunuz. Fesübhanallah!..

Onun için ibadet etmemiz lazım Allah sevgisi içimizde hâsıl olsun diye. Bir hayır hasenât yaptı mı insan Allah Teâlâ hazretleri onun kalbine öyle güzel duygular verir, ki tadına doyum olmaz. Bir cami yaptırırsın, bir çeşme yaptırırsın. Görsün milletin oradan kovalarını doldurduğunu, dua ede ede evine gittiğini görsün, nasıl böyle içinde güzel duygular olur, bütün malını Allah yoluna verecek gibi olur. “Allah Allah, şu güzelliğe bak! Ne iyi oldu! İyi ki yapmışım bunu. Herşeyimi, hayırımı, hasenâtımı çok yapayım!” filan der.

Demek ki böyle hayır hasenât yaptı mı, başkasının duasını aldı mı, ibadet taat eyledi mi Allah sevgisi artar; tefekkür etti mi, zikir etti mi Allah sevgisi artar.

Yani bunların hepsinin kısa adresi nerede bulunur, hangi dükkanda bulunur hocam? Ben

bu ilaçları almak istiyorum, nerede bulunur bunlar?

Bunlar tasavvuf dükkanında bulunur, hepsi tasavvuf dükkanının raflarında bulunur. Kıymetli ilaçların hepsi vardır ve o ilaçlarla mutasavvıflar Allah'ın âşık-ı sâdıkları olmuşlardır. Dillere destan olmuşlardır. Leyla ve Mecnun gibi, Ferhad u Şirin gibi dillere destan olmuşlardır sevgiden.

Misal?

Buyur, al, Yunus Emre, buyur Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî... Müslüman olmayanlar bile seviyor. Yunus'u da seviyorlar ha, Yunus günü yaptılar, *Dünya Yunus Günü* ilan ettiler. Çok ilginç bir insan.

Mevlânâ için de öyle. Almanya'da bir sürü Alman Mevlevî var, külahlı cübbeli, müslüman olmuş, mevlevi şeyhi var.

Türkiye'de ben Konya'ya gittim, burada mevlevi tekkesi, mevlevi şeyhi var mı? diye. Mevlânâ hazretlerinin diyarı.

Yok dediler.

E ne oldu?

Beldesi kıymetini bilmiyor, Almanya biliyor, Amerika biliyor kıymetini, âşık adam.

Neden?

Farsça bilen kalmamış, okuyan kalmamış, anlayan kalmamış, duygularını yaşayan kalmamış ondan.

c. Tasavvufun Tarifi Nedir

Demek ki tasavvuf Allah sevgisini kazanma yoluymuş. Onun için bana tasavvufun tariflerini sordular da nedir, nedir?

Ben kısaca dedim ki, “Allah’ı sevme ve Allah tarafından sevilme yollarını gösteren ilim tasavvuf.” Allah’ı sevme yollarını gösteriyor, Allah tarafından sevilme yollarını gösteriyor. En sevaplı ameller, ibadet ve taatler nedir, onları öğretiyor. Bitti, elhamdülillah.

Onları biliyoruz yapıp da sevap kazanmayı Allah nasip eylesin cümlemize.

الْإِيمَانُ قَيْدُ الْفَتْكِ لَا يَفْتُكُ مُؤْمِنٌ

el-Îmânü kaydü'l-feteki ve lâ yeftekü mü'minün.

Hiç duymadığınızı tahmin ettiğim bir hadîs-i şerîf. Hiç duymadınız şimdiye kadar. Ben de ilk defa okuyorum. Atlamışım burayı.

“İman feteki kapatmak, bağlamaktır. Mü'min fetketmez.” diyor.

Şimdi bu ne demek?

Bu *el-fetekü, bi'l-harekâtisselâsi, el-fetkü, el-fitkü, el-fütkü*, hepsi de olurmuş, üçü de varmış. Üç hareke ile, *hırsunnefsi ve talebühâ*. “Nefsin hırsı ve bir şeyi isteği yani hevası, arzusu.” demek. *Ve havâtürühâ*. “Ve nefsin insana verdiği vesveseler, havâtırlar.” demek. *Ve hücumuhâ*. “Ve bu fikirlerin, arzuların insanın kafasına hücum etmesi.” demek. Ve derlermiş ki;

Feteke recülü fetken ve fütûken izâ rakibe mâ hemme mine'l-umur ve de'at ileyhi nefsühû. “Adam fetketti.” derlermiş.

Ne demekmiş Arapça'da bu “fetsketti” demek?

Yani işlerin kendisine üzüntü verenleri, kendisine iyice yüklendi mi, “Adam fetketti.” derlermiş. “Fıtık oldu.” diyoruz ya biz de. Oradan mı geliyor, nasıl oluyorsa, o kelime

olabilir yani. Adama o kadar şey yaptım ki fıtık ettim adamı derler. Karnı patladı demek mi, yoksa nefsi telaşlara gark oldu mu demek?

Bir de öldürmek, kesmek, asmak, kırmak, ikiye bölmek, parçalamak filan mânasına geliyormuş. İşte tabii insanın nefsine de böyle duygular hücum ettiği zaman nefsinin mahvediyor.

“Mü'min bu bağları kapatır, bu kapıyı kapatır, böyle değildir.” buyuruyor.

Sakindir, telaşlı değildir, öyle fazla üzüntülere dalmaz, rahattır, rahat bir insandır. Mü'minlik insanı çok rahat yapar, iman insanı çok rahat yapar.

d. Allah'ın Takdirine Sığınmak

Ve lâ yeftekü mü'minün. “Bir mü'min böyle hırsa, gama, telaşa düşmez, imanından dolayı rahat olur.”

Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın takdiri olacaktır. Ne takdir etmişse o olacaktır. Ne ölümden korkar, ne gamdan korkar, ne hastalıktan korkar. İnsanların korktuğu hiçbir şeyden korkmaz.

Neden?

Hastalık olursa sevap, ölüm olursa kavuşma, her şeyin bir yorumu, izahı var. Her şey Cenâb-ı Hakk'ın takdiri. Ooh adama bak ya, ne kadar rahat be! Nasıl böyle rahat rahat dolaşüyor, nasıl hafif. Benim omuzlarım çatır-dıyor gamdan, telaştan, üzüntüden, işten güçten...

Ha!.. Allah iyi olmayan kullarına ceza olarak o gamı, telaşı, tasayı veriyor. Mal telaşı, mülk telaşı, evlat telaşı, bilmem ne. Yahu doğru düzgün oturamıyorsun, yiyemiyorsun, içemiyorsun, uykuların kaçıyor, yatağında bir o tarafa of aman, püf bilmem ne, dönüyor-sun.

Neden?

O telaşı Allah veriyor işte. Ama mü'min öyle değil. Mü'minlik demek iman demek, bu işi kapatmak demek, bu işi bağlamak demek, o kapıyı açmamak demek. Mü'min öyle telaşlı olmaz, sakin olur.

Neden?

Allah'a inanıyor ve güveniyor, bir de Allah'a güveneni kimse yenemez. Yalnız başına

bile olsa Allah'a tevekkül eden sonunda galip olur, tek başına bile olsa! Az bile olsa, zayıf bile olsa, silahsız bile olsa Allah yardım eder.

İşte Musa *aleyhisselam* Firavun'un karşısında, işte Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* kureyşin azıllıları karşısında, sonunda nasıl galip geldiler. İşte İbrahim *aleyhisselam* Nemrut'un karşısında, nasıl galip geldi. İşte Nuh *aleyhisselam* kavmi nasıl putlara taptılar, kendisine karşı çıktılar, sonunda nasıl o kurtuldu.

Bütün peygamberlerin halleri budur, durumları budur. Çünkü iman insanı Allah'a tevekkül ettirtir. Tevekkül edeni de Allah sever ve yardım eder.

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

*Ve men yetevekkel alellahu fe-hüv hasbühû.*¹ “Kim Allah'a hakkıyla tevekkül ederse Allah ona yeter, kâfi gelir.”

Sen mi bana tevekkül ettin, sen mi bana dayandın kulum, sen mi beni vekil edindin, sen mi işlerini bana ısmarladın, havale ettin?

¹ 65/Talak, 3.

Peki, ben o işleri görürüm der. İman budur işte!

İmanla ilgili bir hadîs-i şerîf daha Hz. Aişe-i Sıddîka validemizden nakledelim, sohbetimizi tamamlayalım. Peygamber Efendimiz imanı anlatırken çok mühim şeyler söylüyor bu hadîs-i şerîfte. Buyuruyor ki;

e. İman Dilin Söylemesi Kalbin Tasdik Etmesidir

الْإِيمَانُ بِاللَّهِ إِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ، وَتَصْدِيقٌ بِالْقَلْبِ،
وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ

el -İmânü billâhi ikrârun bi'l-lisâni ve tasdîkun bi'l-kalbi ve amelün bi'l-erkâni.

İman. Allah'a iman, tarif ediyor Peygamber Efendimiz. *İkrârun bi'l-lisâni.* "Dil ile bunu söylemektir.

Ben mü'minim, ben Allah'a inandım. *Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve resûlühû*, diliyle söylemektir.

Sonra?

Ve tasdîkun bi'l-kalbi. “Kalbi ile de söylediklerinin doğru olduğunu tasdik etmesidir.” Kalbi ile doğrulamasıdır, inanmasıdır.

Dili ile söylüyor da kalbi şüpheler içinde?

Ha, ona derler münafık. Hatta mü'min bile olamamış.

Neden?

Kalbinde tereddüt var, şüpheler var.

Kalbi ile de tasdik eder. Sonra üçüncü bir nokta;

Ve amelün bi'l-erkâni. “Ve bir de imanın ve İslâm'ın erkânı ile amel etmektir.”

Ben mü'minim.

Ee hani namaz?

Yok.

Hani zekât?

Yok.

Hani hac?

O da yok.

Hani oruç?

O da yok...

Nasıl mü'minsin?

İşte ben böyle mü'minim. Yirminci yüzyıl, yirmibirinci yüzyılın hilkat garibesi, acâyibu'l mahlûkât, mahlukâtın en acayiplerinden bir mahlûkât tipi. Hem mü'minin diyor hem de imanın erkânından, İslâm'ın erkânından hiçbir şeyi yapmıyor. Olmaz bu iş.

Hocamız Ahmed Ziyâuddîn-i Gümüşhânevî hazretleri bu hadisi Hz. Aişe anamızından rivayet etmiş, Deylemî rivayet etti diye yazmış. Yukarısında da aynı mânada bir hadîs-i şerîf var;

el-îmânu mârifetün bi'l-kalbi ve kavlün bi'l-lisâni ve amelün bi'l-erkâni diye, Temmâm, Tabarânî, Şîrâzî, Ebu'l-Fütuh, Hatîb, bunlar kitaplarına kaydetmişler. Demin söylediğimizin kelimeleri farklı, [anlamı] aynı;

“İman kalple marifet, dille söylemek ve erkân ile amel etmektir.”

İbnü'l-Cevzî de bunu *Mevzuât* kitabında yazmış. Yani [hocamız,] bu doğru değildir demek istiyor, İbnü'l-Cevzî yanılmıştır demek istiyor. Bak işte başka kaynaklarda da geçiyor

demek istiyor. İşte bu hocamızın, yani bu kitabı yazan Gümüşhaneli alim hocamızın usulüdür.

Bazıları diyorlar ki bu hadis sahih değildir filan. Ha siz öyle mi diyorsunuz, tamam. O hadisi yazıyor, bir de altına aynı mânaya başka kaynaktan hadisi yazıyor, demek istiyor ki, bak işte görüyor musunuz, yanıyorsunuz demek istiyor.

Bazı âlimlerin suyu sert. Esiyor, bu sahih değil, bu sahih değil, bu sahih değil... Her şeyi savurup savurup atıyor. Ama öyle değil, işin gerçeği öyle değil.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi gerçeklerden ayırmasın, gerçekleri bilip ona göre hareket etmeye muvaffak eylesin.

el-Fâtîha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

24 Ramazan 1420 / 01.01.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

